

SUT TISHLARINING ERTA YO'QOLISHINING OQIBATLARI

Rahmonov Abdulaziz Azamat o'g'li

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti

Stomatologiya Fakultetining 2-bosqich talabasi

arahmonov952@gmail.com

Rahmonov Shahriyor Azamat o'g'li

Toshkent Tibbiyot Akademiyasi

Termiz Filiali Universiteti Stomatologiya Fakultetining 1-bosqich talabasi

shahriyorrahmonov256@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada sut tishlarining muddatidan oldin yo'qolishining bolalar organizmiga ko'rsatadigan salbiy ta'siri, jumladan, chaynash funksiyasi buzilishi, doimiy tishlar chiqishining kechikishi, tish qatori anomaliyalari, nutq rivojlanishi va psixologik muammolar tahlil qilingan. Sut tishlarini saqlab qolishning profilaktik ahamiyati va zamonaviy ortopedik-ortodontik yondashuvlar ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: sut tishlari, erta yo'qolish, tish qatori anomaliyalari, chaynash funksiyasi, profilaktika.

KIRISH

Sut tishlarining erta yo'qolishi zamonaviy stomatologiyaning dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. Jahon Sog'liqni Saqlash Tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, 6 yoshgacha bo'lgan bolalarning 60-80 foizidan kariyesli tishlar aniqlanadi. Rivojlanayotgan mamlakatlarda bu ko'rsatkich yanada yuqori bo'lib, bolalarning 35-40 foizi sut tishlarini fiziologik muddatdan 2-3 yil oldin yo'qotadi. O'zbekiston Respublikasida ham ushbu muammo keng tarqalgan bo'lib, bolalar stomatologik salomatligini baholash natijalari sut tishlarining erta

Cyberlininka.ru

yo'qolishi oqibatida og'iz bo'shlig'ida turli patologik jarayonlar rivojlanishini ko'rsatmoqda. Sut tishlarining bevaqt yo'qolishi nafaqat mahalliy, balki umumiy sog'liq uchun ham jiddiy oqibatlarga olib keladi.

ASOSIY QISM

Ishning maqsadi: Sut tishlarining erta yo'qolishining bolalar organizmiga ko'rsatadigan salbiy oqibatlarini tahlil qilish va ularning oldini olish yo'llarini aniqlashdan iborat.

Chaynash funksiyasiga ta'sir. Sut tishlarining bevaqt yo'qolishi chaynash apparatining funksional faoliyatini sezilarli darajada pasaytiradi. Tishlarning yo'qolishi natijasida chaynash yuzasi qisqaradi va ovqat mahsulotlarini to'liq maydalash qiyinlashadi. Bu esa ovqat hazm qilish tizimiga ortiqcha yuk tushishiga, me'da-ichak kasalliklarining paydo bo'lishiga va ozuqaviy moddalarning yetarli darajada so'rilmaligiga olib keladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, chaynash funksiyasining buzilishi bolalarda vazn kamayishi va umumiy rivojlanishning sekinlashishi bilan bog'liq.

Doimiy tishlar chiqishiga va tish qatori shakllanishiga ta'sir. Sut tishlari doimiy tishlar uchun tabiiy yo'l ko'rsatuvchi vazifasini bajaradi va ularning to'g'ri joylashishi uchun zarur bo'shliqni saqlab turadi. Sut tishining erta yo'qolishi natijasida qo'shni tishlar bo'sh joyga siljiy boshlaydi, bu esa doimiy tishlarning chiqishi uchun etarli bo'shliq qolmasligiga sabab bo'ladi. Natijada tishlar qator tashqarisida chiqadi, bir-birining ustiga tushadi yoki burilgan holda joylashadi. Bunday holatlar ortodontik muolajani talab qiladi va davolash jarayoni uzoq vaqt davom etadi hamda yuqori moliyaviy xarajatlarni talab qiladi.

Nutq, estetik va psixologik oqibatlar. Sut tishlarining, ayniqsa old tishlarning yo'qolishi bolaning nutq rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Tishlarning ishtirokisiz ba'zi tovushlarni to'g'ri talaffuz qilish qiyinlashadi, bu esa artikulyatsiya buzilishiga va nutqda nuqsonlar paydo bo'lishiga olib keladi. Bundan

tashqari, estetik nuqsonlar bolaning o'zini-o'zi baholashiga va ijtimoiy moslashuviga salbiy ta'sir qiladi. Tishsiz qolgan bolalar ko'pincha tengdoshlari tomonidan masxara qilinadi, bu esa psixologik travma, o'ziga ishonchning yo'qolishi va kommunikatsiyadan qochishga sabab bo'ladi. Psixologik diskomfort maktab o'quvchilari orasida o'quv samaradorligining pasayishiga ham olib kelishi mumkin.

Profilaktika va ortopedik-ortodontik yondashuvlar. Sut tishlarining erta yo'qolishining oldini olishda profilaktik tadbirlar muhim ahamiyatga ega. Bunga og'iz bo'shlig'i gigienasini to'g'ri saqlash, muntazam stomatologik ko'riklar, muvozanatli ovqatlanish va kariyesning o'z vaqtida davolanishi kiradi. Agar sut tishi yo'qolgan bo'lsa, bo'shliq saqlovchi apparatlardan foydalanish tavsiya etiladi. Ushbu apparatlar doimiy tish chiqishiga to'sqinlik qilmaydigan holda qo'shni tishlarning siljishini oldini oladi va tish qatorining to'g'ri shakllanishini ta'minlaydi. Zamonaviy ortopedik va ortodontik usullar yordamida tish qatori anomaliyalarini bartaraf etish va chaynash funksiyasini tiklash mumkin, ammo muammoning oldini olish har doim davolanishdan samaraliroq hisoblanadi.

XULOSA

Sut tishlarining erta yo'qolishi ko'p qirrali muammo bo'lib, u chaynash funksiyasining buzilishi, doimiy tishlarning noto'g'ri chiqishi, tish qatori anomaliyalari, nutq nuqsonlari va psixologik muammolarni keltirib chiqaradi. Ushbu oqibatlarining oldini olish uchun og'iz bo'shlig'ini sog'lom saqlash, o'z vaqtida tibbiy yordam olish va zamonaviy profilaktik-ortodontik usullardan foydalanish zarur. Sut tishlarini saqlab qolish bolaning umumiy sog'lig'i va to'laqonli rivojlanishi uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Nanci A. Ten Cate's Oral Histology: Development, Structure, and Function. 9th ed. Elsevier; 2023. 416 p.

2. Proffit W.R., Fields H.W., Larson B.E., Sarver D.M. Contemporary Orthodontics. 6th ed. Mosby; 2024. 768 p.
3. Welbury R., Duggal M.S., Hosey M.T. Paediatric Dentistry. 5th ed. Oxford University Press; 2022. 656 p.
4. McDonald R.E., Avery D.R., Dean J.A. Dentistry for the Child and Adolescent. 11th ed. Mosby; 2023. 720 p.
5. Cameron A.C., Widmer R.P. Handbook of Pediatric Dentistry. 6th ed. Elsevier; 2024. 512 p.